

LICHT OP ENERGIE

Augustus 2016 – Hellemans Consultancy

Economie	<i>Rust door Centrale Banken of zomerreces?</i>
Grondstoffen	<i>Olieprijs krabbelt terug, lichte daling kolenprijs. CO2 prijs in mineur.</i>
Aardgas	<i>Prijs weer onder voortschrijdend jaargemiddelde.</i>
Elektriciteit	<i>Prijs Cal-17 gelijk aan voortschrijdend jaargemiddelde.</i>
Weer	<i>September begint met bovengemiddelde temperaturen.</i>
Verwachting	<i>Meevallend nieuws over grootste gasberging UK zorgt voor verdere ontspanning gas en elektriciteitsmarkt.</i>

Economie

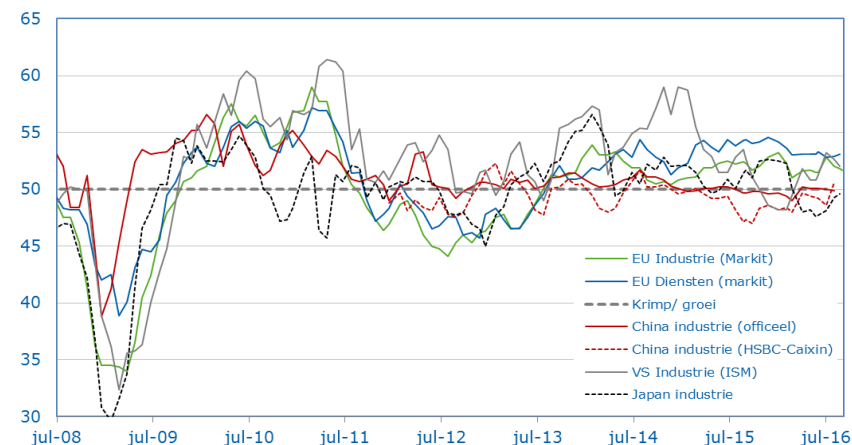
Afgelopen maand is de volatiliteit/angst index op de aandelenbeurzen gedaald naar een historisch lage stand. Dit ondanks de historisch hoge vooruitzichten en de breed uitgemeten risico's. Met de interventies van de Centrale Bank leeft de gedachte dat er altijd een 'buyer of last resort' of een 'greater fool' bereid is om waardepapieren op te kopen. Door de opkoopoperaties is het prijsmechanisme verstoord geraakt. Enige zichtbare effect van het monetaire beleid zijn opgeblazen assetprijzen die slechts een relatief kleine groep voordeel brengt.

Hier tegenover staat dat de lage rente dekkingsgraden en spaardoelen van pensioenfondsen en spaarders in gevaar brengt. Huishoudens zouden wel eens geneigd zijn meer te gaan sparen. Dit terwijl producenten, ondanks de lage rente, niet meer investeren. Mogelijk verklaarbaar door de lage groeiverwachtingen. Hierdoor blijven de bredere inflatiecijfers dicht bij nul, ver verwijderd van de 2 procent die de ECB nastreeft.

De verschillen tussen de inkoopmanagersindex voor de industrie in de vier grootste economieën zijn de afgelopen maand kleiner geworden. Doordat de index voor Japan en China wat is verbeterd en die voor de VS en de Eurozone licht is verslechterd, is er per saldo voor de

wereldeconomie niet veel veranderd. Allen bewegen nu dicht in de buurt van het 50 puntenniveau. De Nederlandse inkoopmanagersindex voor de industrie daalde van 54 naar bijna 50 wat duidt op krimp noch groei in het komend half jaar.

Fig. 1- Inkoopmanagersindex, niveau onder 50 punten duidt op afnemende economische activiteit

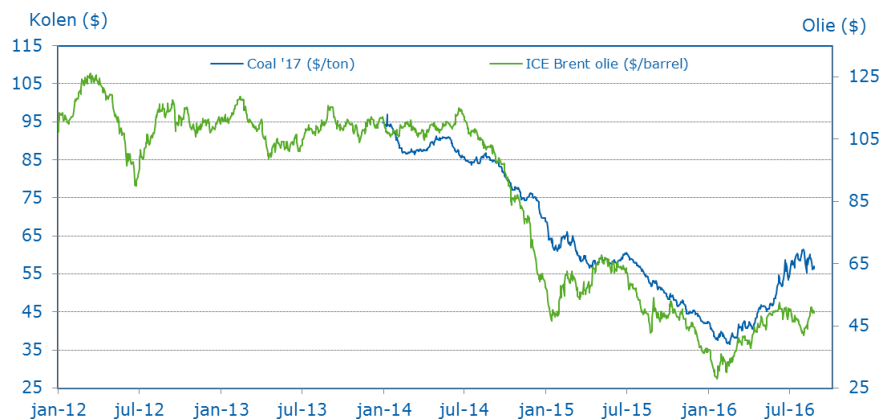

Grondstoffen

Na een daling van de olieprijs met ca. 20 procent eind vorige maand vonden de Saudi's het tijd om te zinspelen op een productieplafond om zo een impuls te geven aan de prijs. Anders dan voorheen kwamen nu ook vanuit Moskou en Teheran geen onwelwillende geluiden. Zonder ook maar een concrete actie (OPEC productie staat op recordhoogte) was het genoeg om speculatieve partijen in beweging te krijgen, waardoor de prijs voor het voorste Brent maandcontract aanvankelijk richting de 50 dollar per vat steeg. Meevallende voorraadcijfers en toename van het aantal boorputten in de VS, en berichten uit Nigeria dat rebellen bereid zijn de wapens voorlopig neer te leggen

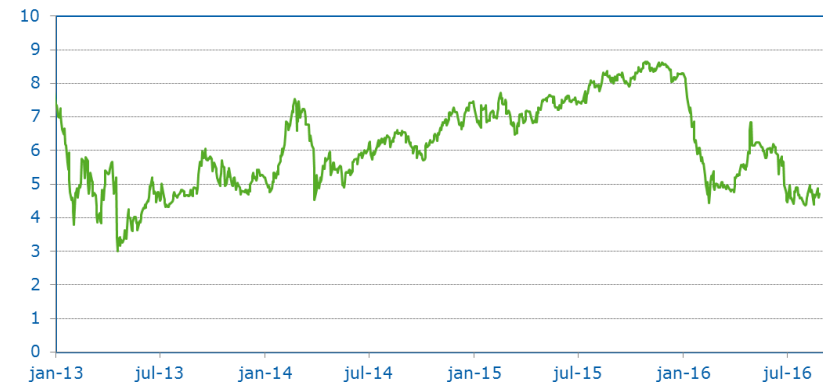
hebben de afgelopen dagen alweer voor een neerwaartse correctie gezorgd. Eind september is er een bijeenkomst van OPEC leden in Algerije. De kolenprijs is de afgelopen maand niet verder gestegen en heeft op momenten ruim 10% onder de piek van juli genoteerd. Productiebeperkingen in China en bovengemiddeld veel neerslag in delen van Azië blijven voor steun zorgen, zodat een correctie op korte termijn niet heel voor de hand liggend lijkt.

Fig. 2 – Prijsontwikkeling kolen ARA (Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen) en olie

De prijs voor CO2 emissierechten bewoog in de afgelopen 2 maanden tussen de 4,5 en 5 euro per ton. Doordat de prijzen voor kolen en gas een tegengestelde beweging laten zien, komt er een punt waarop elektriciteitsproducenten van kolen naar gas overstappen als brandstof voor de opwek. Bij de opwek met aardgas komt er minder CO2 vrij dan met kolen, zodat dit ook de vraag naar emissierechten vermindert. Daarnaast is het onzeker of het VK na een Brexit blijft mee doen aan het Europese emissie handelssysteem.

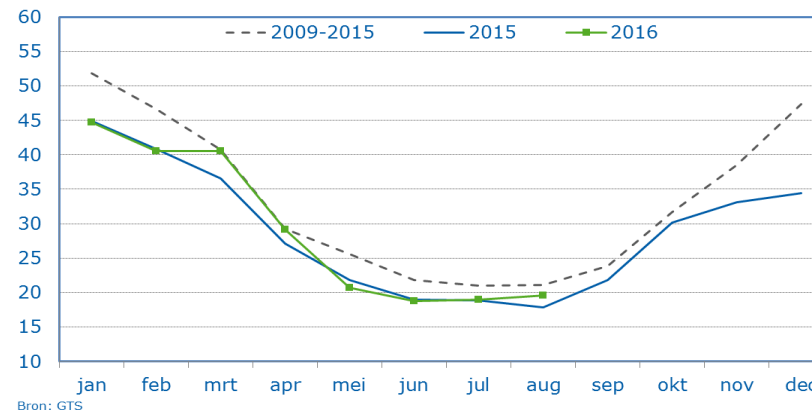
Fig. 3 – Prijsontwikkeling Co2 emissierechten, dec 2016 contract in euro per ton

Aardgas

In de afgelopen maand is de prijs voor het Cal-17 contract met ca. een euro gedaald en beweegt deze nu tussen de 15 en 15,5 euro per MWh. De daling kreeg een nieuwe impuls, doordat de grootste gasopslag in de UK komende winter, meer dan aanvankelijk gedacht, benut kan worden. Daarbij zijn ook de spotprijzen gedaald tot een niveau dat voor het laatst in 2010 is gezien.

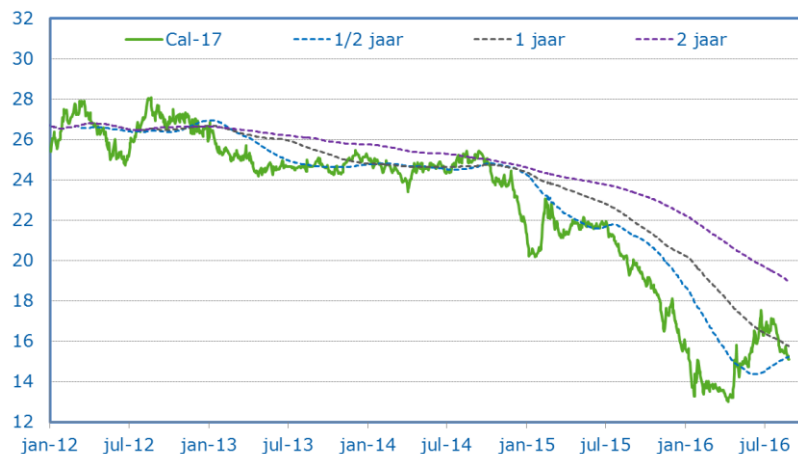
Fig. 4 – Ontwikkeling verbruik aardgas Nederland (TWh)

Bron: GTS

Ruimte voor een verdere daling kan ontstaan zodra het vorige week gestarte onderhoud aan het Noorse gassysteem medio september wordt afgerond en/of bij een verdere daling van de olieprijs. Het gasverbruik in augustus ligt dit jaar wat hoger dan in 2015, maar nog ruim onder het gemiddelde verbruik van de afgelopen jaren. Oorzaak lijkt het warme weer, waardoor er voor koelingsdoeleinden een groter beroep wordt gedaan op gasgestookte centrales.

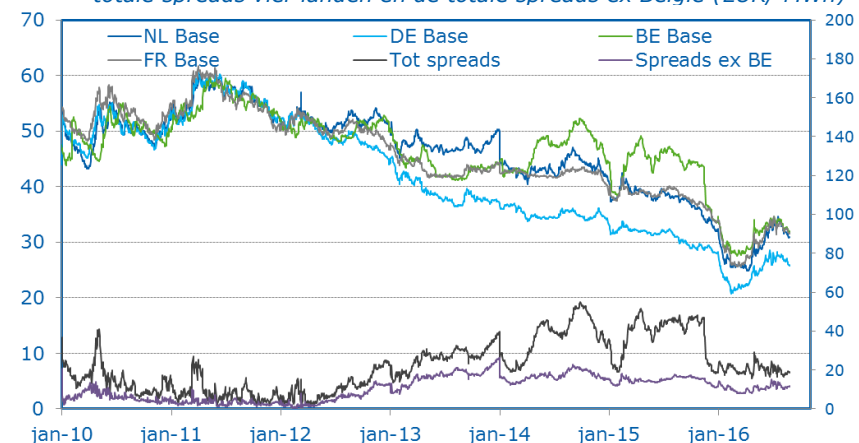
Fig. 5 – Prijswontwikkeling TTF aardgas Cal-17 (EUR/MWh)

Elektriciteit

De stijging van de elektriciteitsprijs in juli is in augustus gevolgd door een prijsdaling van ca. 8 procent. De prijsdaling is mogelijk gemaakt door lagere prijzen voor onder andere CO2 emissierechten, aardgas en een beperkte daling van de kolenprijs. Door het warme weer zijn in augustus de korte termijn prijzen wel boven het voortschrijdend gemiddelde uitgekomen. Met de uiteindelijke terugkeer naar meer normale temperaturen voor de tijd van het jaar zal deze ervaring ook weer teniet worden gedaan.

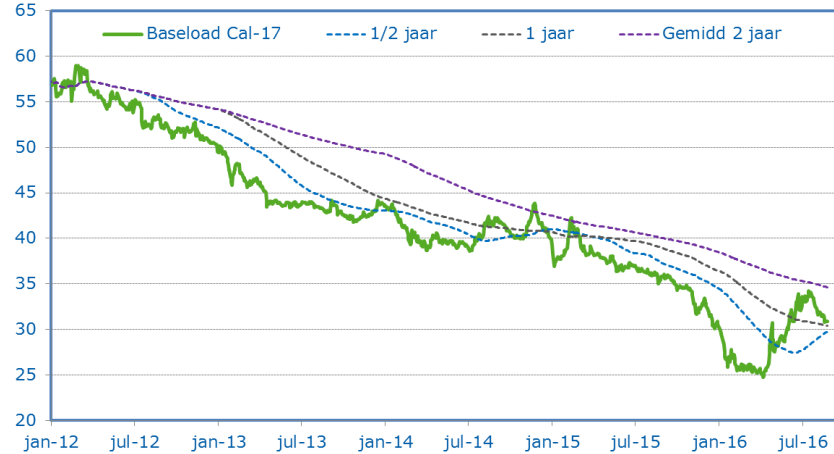
Fig. 6 – Prijs elektra België, Duitsland, Frankrijk, Nederland (linker Y-as) en de totale spreads vier landen en de totale spreads ex België (EUR/ MWh)

De prijsontwikkeling in België, Duitsland en Frankrijk laten eenzelfde patroon zien. Interessant daarbij is wel om te kijken naar de ontwikkeling van prijsverschillen tussen de vier markten. Worden de spreads tussen de verschillende landen gesommeerd dan wordt duidelijk dat deze vanaf 2012 toeneemt. Ook neemt de grilligheid van de gesommeerde prijsverschillen toe. Dit is grotendeels te herleiden tot de problemen met de kerncentrales in België.

Zonder de spread van België is het patroon minder grillig, maar laat deze nog altijd een stijgende trend zien. Door de *Energiewende* in Duitsland zijn de prijzen op de termijnmarkt in Duitsland sneller gedaald dan in omringende landen, met grotere spreads tot gevolg. Dit jaar lijkt dit effect minder sterk dan in 2013-2015. Het is goed mogelijk dat de integratie van de verschillende elektriciteitsmarkten in NW Europa de prijsverschillen verkleinen.

Fig. 6 – Prijsontwikkeling elektriciteit Cal-17 (EUR/MWh)

Verwachting

September start met dalende energieprijzen. Ongeveer de helft van de prijsstijging op de termijnmarkten sinds eind april voor aardgas en elektriciteit is in augustus teniet gedaan. Gegeven de zwakke groei-vooruitzichten, het ruime aanbod op de olie- en aardgasmarkt en de voor september voorspelde milde temperaturen lijkt het risico op een onderbreking van de huidige trend gering.

Heeft u vragen, dan kunt u zich richten tot:

Hellemans Consultancy B.V.

Chris Guth en Michiel de Voogt, analisten

Telefoon: 030 - 22 55 011

Hellemans Consultancy B.V.

Hellemans Consultancy B.V. heeft zich gespecialiseerd in het begeleiden van en adviseren bij de inkoop van energie. Zij bestaat uit een team van meer dan 30 professionals en is een betrouwbare en onafhankelijke partij, die inmiddels al meer dan 15 jaar actief is op de energiemarkt. Met krachtige adviezen over de inkoop van elektriciteit en aardgas, factuurcontrole, rendement studies en energiemanagement functioneert zij voor de zakelijke markt als een vuurtoren in de nationale en internationale energiemarkt. Een betrouwbaar en blijvend oriëntatiepunt waarop de energiekoers voor de komende jaren kan worden bepaald.

Licht op energie is een uitgave van Hellemans Consultancy B.V. Hierin vindt u algemene informatie en achtergronden ten aanzien van de marktontwikkelingen voor elektriciteit en aardgas, zowel van de afgelopen periode als van de komende periode. Op dit document is de disclaimer van Hellemans Consultancy B.V. van toepassing.

<http://www.hellemansconsultancy.nl/disclaimer/>